

ZA LEPŠO
DJESEN
ŽITKA

str. 5

S SPOMINI
CURIK
V ZÜRICH

str. 6

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 17. oktobra 1996 • Leto VI, št. 21

Trgatev na G. Seniki

Gnauksvejta so na Gorenjom Seniki meli lepe gorice, depa filoksera jij je prej v prejšnjem stoletju na nikoj djala. Zdaj pa te rasté graudzje samo kaulek ramov po lugašaj (brajde).

Če Senčarge rejsan nejmajo gorice, zatok priliko za veseldje v tom djesenskom cajti, gda trbej graudzje brati pa mošt prešati, tó najdejo. Tak je bilau tau 6. oktobra tó, gda so meli trgatveno povorko pa bal (szüreti felvonulás). Na povorki so nej samo tau pokazali, kakšna dela trbej opraviti kaulek graudzja, liki tau tó, kakšna djesenska dela čakajo lüstvo na vesi. Tak so eni kukarco lúpali pa vezali, drugi so sildje (žitó) bintnivali, istina, ka so namesto sildja mela, smetke pa papirji leteli vó iz binta.

Če si nej skrb emo, si včasín bejli grato, kak če bi z mlina prišo. Dapa tau so ti pomagali dolazaprati fajbekerge (gasilci), steri so friško šprickali s staro bizekanco. Ženske so plele, redle cejkare ali stauce, moški pa košare in krbüle. Gnauksvejta je takšna dela znau opravlati vsakši vert pa vsakša vertinja. Po dugi zimski večeraj so si vertje pripravili pa popravlati šker na sprtolejt, ženske plele pa tkale platno. Naj bi jim nej bijo dugi cajt, so si pripovedjali pa spejvali. Tak kak so v povorki popejvale vesele ženske pa "zmejšani pevški zbor". Bar oni so si tak napisali na tablo. Leko, ka ji je

"SLADKO VINCE PITI..."

Na senički trgatvi je nej falila preša pa harmonika tó nej. Bedvej sta skrbeli za dobro volo. Preša za mošt, harmonika za pesem.

vino "zmejšalo" malo, stero so dekile flajšno nosile pa ponūjale po cejloj pauti. Druge norije so tó nej falile. Policajji so te poštrafjali za vse. Če si na srejda pauti išo, za tau, če si pri jarki išo, za tau, če si pomaleg išo, za tau, če si brž išo, za tau... Moške so zapelavale vrauče dekile, če te je "stera" küšnila, je baudala kak djejš.

Seničke gospodinje so tó pokazale, ka znajo. Perece in sirove pogache so nosile pa ponūjale z drvenkami. S povorke so nej falili prejdnji tó nej. Žüpan pa njegva žena, püšpek pa mali žüpan so se pelali s kočüjji, na znanje davali lüdam, ka se godi, zakoj se godi...

Po dugoj pauti od Bekavaraša do kulturnoga doma sam večkrat vküper išla z enim Prekmurcom, steri, da je vido, kelko lüdi so na Seniki vküppobrati za povorko, je tak pravo, ka bi se v njegovj vesi tau buma nej pršikalo. "Zakoj nej," sam ga pitala. "Če ste pa vi na Goričkom eške vekši veseljaki, kak mi." "Veseljaki že," je pravo, "depa enim bi se nej dalo, drugim bi se vnažalo, tretji bi nej prišli, ka so v svajš s štrtimi..."

Če si dobro zmislimo, smo mi tó takšni. Zatok pa trbej povaliti vsakšoga (stare pa mlade) sterm se je nej vnažalo, ka so po 10. lejtaj pá organizirali trgatve. Slejdnja takša povorka je bila na Seniki l. 1986.

-MS-

BRIGATI SE ZA VES

V Števanovcaj je že šesto leto župan g. Sandor Holec. Prosilji smo ga, aj nam notapokaža števanovsko življenje.

Ka vse ste napravili za ves, odkojmaju ste vi prvi človek v vesi?

"V Števanovce so 1987. leta notapotegnili vodau, dapa samo na sredja vesi, tak ka je frtau lidi melo vodau. 1991. leta smo na natečajji (pályázat) sprajli prejk sedem milijonov forintov vkúp z Andovci. Stúdenec je tú samo eden bijo za tau. Iz tej pejnaz smo dali notapotegniti vodau vsakšoma, steri je sto. Dali smo skopati eške eden stúdenec, tak dva stúdenca data zavolé vodé za Števanovce pa Andovce.

Sploj lagva paut je bila rdajca - iz vesi do andovskega križa. Ta 1600 mejtarov duga paut nas je koštala 2,5 milijona. Zatau smo tú na natečajji dobili 2 milijona, drugó je ves vkúpprišparala.

Kúpili smo mali bus za 2,7 milijona. Na natečajji smo dobili 1,2 milijona, za drugé pejnaze smo pa klonckali na županiji (megye), pri Slovenskoj zvezi. Oni so nam dali pau-pau milijona, ka je eške falilo, smo sami vcujdjali. Trno dobro, ka smo kombi leko kúpili. Male mlajše iz dvej vesi vsakši den vozimo v vrtec. Najbola ga pa nūcamo za starce."

Kak se brigade za starce, ka vse nim leko včinite?

"V nedelo z mali busom vozimo starejšo lústvo k meši. Tau so nam fejs zavalili, ka bi pejški več nej mogli odti. Oni pa vórdjavo, dosta nim valá cerkev.

Če je stoj tak betežen, ka ne more pejški, ga pe-

lamo k doktorji. Vsakšo soboto se leko pelajo v Varaš notakipúvat potrebne stvari. Če trbej, bus se večkrat obrne. Starcom za te poti nika nej trbej plačati.

V tabori kújamo obed za 38 starejše lidi. Od rama do rama njim vozimo topl obed. Zvón toga mamó enoga človeka goravzeto, steri opravlá tiste starce, steri se sami ne morejo tadržati. V bauto njim odi, v rama pomora, ka je potrebno."

Kak ste vi povezani v andovsko pa veričko samoupravu?

"Tak, ka tri vese enoga notaroša majo. Proračun (költségvetés) vsakša ves posaba ma. Na leto dvakrat-trikrat vkúper mamó dillejš. Cerkev, šaula, vrtec, cintor je v Števanovcaj za tri vesi. Moram prajti, ka največjó brigo dja mam s tejm. Nevola je, ka te zidine največ nas koštajo. Ne moremo zapistiti šaulo pa vrtec. Andovčani pa Veričani telko vcujplačajo, kelko na eno dejte spadne. Dapa lažej bi bili, če bi oni več vcujdjali. Zatok, ka vsakša ves gnako dobi kvoto, 2 milijona na leto od rosaga, Andovci za 63, Verica za 170, Števanovci pa 463 lidi. Pravično bi bilau, če bi za tejm plačivali vcuj, kelko lidi majo v vesi. Lani je v šauli eno dejte koštalo 187.000 forintov. Ka dobimo za mlajše od rosaga, tisto je samo polonja ceringi. Drugé pejnaze mi moramo spravit. Za drugó leto tak vóglada, ka vasi eške menje pejnaz dobijo od rosaga. Aj si prej sami naprej postavijo. Samo kak, ali s koj? V enoj vesi. V Varaša je lažej, ka je dosti fabrik, stere dosta porcije plačúvajo. Mi pa mamó tabor, kelko notapride, telko pontúcamo tú za njaga, ka bi ovak že nanikoj prišo."

Nej ste si brodili, ka bi tabor bola vó trbeló ponúcati?

"Ze šest lejt tau škemo, aj vse več mlajšov pa drugó lústvo pride es počivat. Tau istino, ka tabor v lejpoj krajini leži, samo ka je nej moderni. Več takšni djeste, ka gnauk pride pa več nej. Dosta pa ranč ne moremo prositi za takšne iže, 320 forintov za nauč. Drago je vse, voda, elektrika, pranje postelina. Etak sploj malo aska ostane. Tau je pa drugó, ka bi enoga takšnoga človeka trbeló, steri bi se brigo za cejli tabor pa bi lopau sprejel (fogad) tau lústvo. Do tejgamau se nam nej posrečilo rejšiti tau.

Mena je tabor velka brigada, eške v noči si brodim, kak bi ga leko bola obnauvili. Če bi ga vópusito iz rauk, leko, ka bi že odani bijo ali bi na nikoj prišo.

Nej ste probali sprajti pejnaze za tabor iz natečajov?

"Kaj bi nej. Tak smo že dosta pejnaz dobili. Iz tej pejnaz smo dali vónaprajti kopalnice v pavilioni, prejkzozidati iže, v velki zidini napraviti centralno kurjavo (központi fűtés) pa pokúpili posaudó. Tau je zdaj sploj lagvo za Števanovce, ka se več ne držimo med vesi s statusom manjrazvitosti (hátrányos helyzetű település). Prva smo za tau šagau meli dobiti malo prek milijona forintov. Vekša nevola je pa tau, ka so natečajji skurok samo za takšne vesi vónapisani. Etak malo vūpanja mamó, ka leko spravimo pejnaze, trbeló bi pa eške dosta za tau ves."

Na sredja v vesi mate eške eno zidino, stera je že skur vcejlak na nikoj prišla. Ta kasarna bi tú leko prnesla pejnaze za ves.

"Ta zidina je nej naša. Na dosti djilejšaj sam že proso, aj sodáčija nika že napravi, ali oda, prejkda koma, ali vred drži. Števanovsko kasarno so eške ranč nej vópsisali na odajo. Bar bi nekakoga goravzeli, sto bi kaleukrat red držó. Vse je že notazaraščeno pa tazapúščeno. Mi bi tau zidino leko dobro vóponúcali, samo ka če notranje

ministrstvo (BM) eške en stopaj nej stau pilo. "Ne vjem, ka bi leko včino."

Vaša samouprava je zenim slovenska manjšinska samouprava tú. Vi ste nota v predsedvtvi Državne slovenske manjšinske samouprave (Országos Szlovén Kisebbségi Onkormányzat). Ali je tau dobro za ves, dobite kakšno pomauč?

"Zatau, ka smo slovenska samouprava tú, na leto 238.000 forintov dobimo od rosaga. Tau eške na papire ne dojda. Državna slovenska manjšinska samouprava je letos 8 milijonov dobila pa nika je eške ostalo od lani. Gda smo zadjen djilejš meli na Seniki, sam proso, aj bola pomagamo šaula pa vrte. Mi bi tau radi bili, če bi te školnice bola leko plačali, steri včijo slovensko rejč. Te bi človek leko garantno, ka bi školnicke, vzgojiteljice gvúšno vse včinite, aj mlajši vse več vejo. V Sloveniji je tak, ka steri vogrski včijo, dostaveč plače majo. Tú v Porabji bi tú mogli nika več dati, aj slovenska rejč gorastane. Zatau nikak neškejo dati, sama ves pa nejma pejnaz na tau.

Saulo tú furt trbej popravláti. Zdjaj smo tú dali vóobejliti, vópopraviti, zatau so nam dali 50.000 forintov. Za mašine, stere školnicke nūcajo, smo dobili že prva 250.000. Saulo pa vrtec moramo meti. Dosta mladi staršov samo vogrski gunči z mlajši. Starše trucati ne moremo. Zatok se trbej brigati za slovenski gezik v šauli pa vrtci. Tau je tú nej dobro, ka starš v tisto šaulo leko da dejte, kam šké. Moramo na tejm biti, aj vse več mlajšov zdržimo v domanj šauli. Gda je naša generacija odla v šaulo, smo samo slovenski vedli pa so nas školnicke navčili vogrski. Gnes je pa tau nuaapek. Z ravnateljem smo na tejm, aj mlajši v šaula leko majo obed. Mamó edan raum

pri šauli, sledkar tisto damo vónaprajti za tau."

Kakšne organizacije mate?

"Mamó športno društvo. Njim na leto damó stau gezero. Skejo zozidati slačilnico (öltöző), na tau smo njim dali pau milijona. Mali bus za polonje cejno leko nūcajo. Veselice pa držijo v tabori. Samo, ka mi drúdej lidi tú moramo pomagati. Lani smo nazaj vkúpsprajli gasilce, 16 ji je. Majo gasilski avto, motor, bzekanco. Letos smo njim kúpili nauvi gvant. Vozili smo je na gasilsko tekmo vanje (verseny) v Kermedin, 4. so gratali. Oni so na tejm, aj vse več leko pomorajo vesi. Na nji leko računamo, kakšnokoli brigo, delo mamó. Več takšni lidi bi trbeló v vesi. Žene iz Verice pa Števanovec že več lejt popevajo v zbori."

Kak tau, ka v Števanovci tak težko pride vkúp lústvo, če je kakšen kulturni program? Pred Porabskimi dnevi sam vidla, ka je takšni tú malo, steri kaj pomorajo ali včinitjo.

"Lústvo se je rejšan vkraj vzelo. Zdjaj že vsakši ma televizijo pa raj nikam néde. Če šaula ma kaj, te vsakši starš dé poglednit svojo dejte. Gnesden je lústvo nej prišildjeno edan na drugoga. Že vsakšoma bagušé dé. Mislim, ka je tau v drugij vasnjak tú tak. Vūspam, néde trbeló dugo čakati, pa do se bola poštváli med seov, brigali eden za drugoga."

Kak se mate, kak župan?

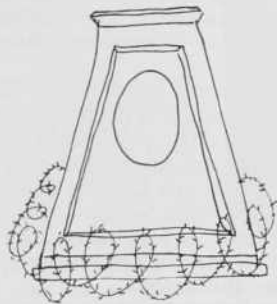
"27 lejt sam delo v židanoj fabriki. Gda se je prejšnji politični sistem menjavo, tak sam brodo, ka domanjji človek gvúšno bole leko skrbi za ves, kak tihinec. Ves me je izvolila za župana. Na tejm sam, aj vse več leko naredim, včinitim za ves. Če bi nej tak bilau, bi že davnik vse tú njau pa se nej telko čemerijo. Dosta vse trbej napraviti eške. Dočas mo župan, gvúšno ka mo se brigo za našo ves."

K. Fodor

Inda svejta

TRIKIKLATI KAMEN

Na Gorenjom Siniki, gde se madžarska, slovenska pa avstrijska granca sreča, stogi Triki-klati kamen. Na kamni je grb (cimer) Madžarske, Slovenije i Austrije. Pri tom kamni so se letos tó

srečali lidge s te tri ro-sagov. Gda, pa zaka so te kamen postavili? V novinaj Rábavidék - 27. augusta 1922. le-ta - tau piše, ka ves Gorenji Sinik je za tiste, šteri so v bojni spadnoli, kamen (hősök emlékos-zlopa) postavila, šteroga do posvečivali 3. septem-bra. Dezsó Lipót je v svoji knjigaj (Moja rojstna krajina, 1930) dojsipso, ka so šaularge z Gorenjoga i Dolenjoga Sinika, Sakalauvec, Števanovec i Slovenske vesi vsikšo slejdnjo nedelo v majuši pri Triki-klatom kamni svetili "svetek junakov" (hősök emlékünnepe). Najoprvm so tazospelj-ali madžarsko himno. Po tistom je eden škonik emo guč o prvaj bojni, štero je vogrski rosag zgūbo. Zato so v palači Trianon v Parizi na Fran-cuskom - s trianonskim kontraktušom - tak odlaučili, ka od vogrskoga rosaga trbej vkraj vzeti Erdelsko, en tau Slovaškoga, Vojvodino, Burgenland pa Prekmurje. Po guči je iz vsakše šaule eden šaular pesem recituro, drūgi so pa spejvali vogrske domoljubne (hazafias) pesmi. Na konci je eden škonik eške prosa, ka šaularge naj obečajo, ka od spartoletja do geseni do rauze brali

na travnikaj pa prinesejo k Triki-klatom kamni z spomin tistim sodakom, šteri so v prvaj bojni mrlji. Po tistom so šaularge naprej vzeli zgūno, ka so od domi prinesli, včasik pa so si tam vanej na tranki kaj kūjali.

Tau je vse lepau, depa Triki-klati kamen so najbole za tri grajnce volo postavili na Gorenjom Siniki. Grajnca med Madžarsko i Austrijo je bila dojsipisana v 27. paragrafi Trianon-skoga kontraktoša.

Na avstrijsko-madžarski grajnca sta sprva bila dva triki-klati kamna: pri madžarsko - avstrijsko - češki grajnca pa pri nas na Gorenjom Siniki. Prvi je 110 cm visek pa 32 cm šurki spodkar, de pa gnes je v Austriji, več nej tam, gde se trgé rosagj srečajo. Naš Triki-klati kamen je 215 cm visek, spodkar pa je 173 cm šurki. Od ednoga do drugoga triki-klatoga kamna - po 365 km dugi grajnca - so "glavni kamni" (60 cm viski, 40 cm šurki) 1 km drug od drugoga, vmejs pa na sikši 100 mejtarov menjši kamni (40 cm viski, 30 cm šurki). Te kamne so Austrijci pa Madžari vkūper dojdevali od majuša 1922. leta do juliša 1924. leta.

Triki-klati kamen je do 1990. leta laučo lūstvo na trej grajncaj. 4. juniša 1989-oga leta so oprvm goroprli grajnco pri Triki-klatom kamni. Madžari, Slovenci, Austrijci smo se srečali, vkūper veselili i brezi pasošā, brezi bojazni leko z ednoga rosaga v drugoga prejkstaupili tisti den. Pikasti draut je eške tam būu, depa nej na grajncaj, liki vkūperzosūkani ridjavi v lasej.

Marija Kozar

Panonska letna knjiga 1996

PROSTOR, KI JE SRCE EVROPE

V vasi Pinkovec na Gradiščanskem v Avstriji so pred tremi leti ustanovili Panonski inštitut. Poleg raziskovalnega dela se inštitut ukvarja tudi z založniško dejavnostjo. Najpomembnejša publikacija je Panonska letna knjiga, izdajajo pa še Panonski list in Panonsko liriko, poezijo.

Panonsko letno knjigo 1996 so prvič uradno predstavili tudi v Murški Soboti, čeprav so že v prejšnjih letnikih objavili prispevke slovenskih avtorjev. Zasluga za to gre profesorju doktorju Vaneku Šiftarju, sodelavcu Panonskega inštituta in članu uredniškega odbora Panonske letne knjige.

Preden zapišemo kaj več o Panonski letni knjigi, še nekaj o sodelovanju v takoimenovanem panonskem prostoru. "Panonski prostor je srce Evrope, kajti nikjer se ne dotika in prepleta toliko kultur, kakor tukaj," pravi profesor Gáal, medtem, ko dr. Vanek Šiftar ocenjuje, "da imamo veliko skupnega, se pa slabo poznamo." Sicer pa, ko govorimo o panonskem prostoru, mislimo na Železno županijo, del avstrijskih zveznih dežel Gradiščanske in Štajerske, severovzhodno Slovenijo, zlasti Pomurje in mejni del Hrvaške.

Sodelovanje v panonskem prostoru sega v šestdeseta leta, ko so se začeli sestajati zgodovinarji - nastal je kulturno-zgodovinski simpozij Modinci. Simpozij je imel poleg strokovnega tudi politični pomen, kajti razpravljali so strokovnjaki iz treh različnih političnih svetov, v uvodnih delih pa so tedanja videnja sodelovanja posredovali politični predstavniki iz Avstrije, Madžarske in (tedanje) Jugoslavije. V šestdeseta leta sodi tudi začetek likovnih prireditev, najprej poimenovanih Panonska pokrajina - panonski človek, zdaj pa so znane in uveljavljene kot trienalna razstava Pannonia. Trideset-

letnica Pannonie bo prihodnje leto v Murški Soboti, sicer pa so med organizatoricami tudi deželna galerija v Železnem in sombotelski muzej Savaria. Z dolgoletno tradicijo se lahko pohvalijo srečanja pravnikov iz panonskega prostora. Na ta srečanja prihajajo tudi pravosodni ministri, sicer pa vsakokrat obravnavajo za cel prostor aktualno temo.

V panonskem prostoru je deloval tudi cankovski rojak dr. Avgust Pavel. Letošnjo 110-letnico rojstva in 50-letnico smrti so počastili z razpravo in razstavo, prenešeno tudi v Monošter. V Potmi pri avstrijski Radgoni pa obnavljajo hišo, v katero so se iz Cankove preselili Pavlovi starši. Hišo preureja Kulturno društvo člen 7. organizacija štajerskih Slovencev. Posebno pozornost posveča Panonska letna knjiga doktorju Avgustu Pavlu, in sicer z objavo njegovih pesmi v slovenskem, madžarskem in nemškem jeziku; kratkim življenjepisom in fotografijami.

Panonska letna knjiga 1996 je razdeljena na naslednja poglavja: avstrijsko-gradiščansko, štajersko-slovensko, slovensko, mladinsko, madžarsko, literarno in zgodovinsko poglavje ter panonsko liriko/poezijo (ki je bila lani objavljena v samostojni knjigi).

V slovenskem poglavju so obravnavane teme: Kaj bo z vrtom spominov na Petanjcih? Lastnik vrta je profesor Vanek Šiftar, za vrt pa bo skrbela fundacija, ki je bila ustanovljena letos na pobudo Slovenske akademije znanosti in umetnosti; drugi prispevek ima naslov Slovenici med Muro in Rabo in Hrvti na Gradiščanskem v pesmi nekoč močno povezani in tretji prispevek Pomurje, slovenska pokrajina ob reki Muri - predstavitev gospodarstva, z ozirom na možnosti

sodelovanja s sosednjimi regijami.

Med manjšinskimi temami velja posebej omeniti članek Wolfganga L. Gombocza o pereči problematiki Slovencev v avstrijski zvezni deželi Štajerski.

Pomen Panonske letne knjige izpričuje tudi kratka uvodna razmišljanja, med katerimi sta tudi prispevka gradiščanskega deželnega glavarja Karla Stixa, predsednika županijske skupščine Železne županije dr. Gyule Pusztai in drugi, vendar med njimi ni političnega ali kulturno-političnega predstavnika Slovenije. K temu pa je mogoče dodati oceno profesorja Vaneka Šiftarja, da je sedanja raven sodelovanja prenizka glede na možnosti, ki se na domala vseh področjih ponujajo v panonskem prostoru. Zlasti bi s slovenske strani kazalo razmisliti, ali res ni možnosti za gospodarsko sodelovanje in povezovanje v tem prostoru, denimo v monoštrskem industrijskem parku, kjer so našli interes avstrijski podjetniki in avstrijski kapital.

Vsa pestrost literarnega ustvarjanja v panonskem prostoru, zlasti pa med gradiščanskimi Hrvti, je predstavljena v drugem delu zbornika.

Za konec še urednik Panonske letne knjige dr. Robert Hajszan: "Pomebno je, da je to regija, prostor, kjer se srečujejo kulture različnih narodov. Tu živijo Nemci, gradiščanski Hrvti, Madžari in Slovenci ter Hrvti v današnji Hrvaški. Panonski prostor pravzaprav sestavlja medkulturno sodelovanje. Zato niso pomembne zemljepisne meje; nam te meje niso pomembne, ker se povezujemo na duhovnem področju." V Panonski knjigi z letnico 1997 je predviden nekoliko obširnejši tekst tudi o življenju porabskih Slovencev.

eR

OD SLOVENIJE...

Kraljevski obisk

Na dvodnevnem obisku v Sloveniji se je mudila članica britanske kraljevske hiše, princesa Anna. Na obisk jo je povabilo Društvo za razvijanje preventivnega in prostovoljnega dela. Britansko princeso je med obiskom sprejel tudi predsednik države Milan Kučan.

Vse bliže Natu

Tretji krog posamičnega dogovora med Severnoatlantsko zvezo in Slovenijo v Bruslju, na katerem so bila v ospredju geopolitična in vojaško-varnostna vprašanja, je pokazal, da ni videti resnejših ovir na slovenski poti v Nato. Plus za Slovenijo so tudi vse boljši stiki z Italijo in vse več sodelovanja z Madžarsko. Slovenska vlada je ocenila, da se je Slovenija uvrstila v prvi krog držav, ki se bodo vključile v Nato.

Napredovanje Slovenije

Slovenija je na lestvici poslovnega tveganja, ki jo delajo strokovnjaki britanskega Euromoneya, dosegla rekordno visoko uvrstitev na 34. mesto (marca je bila šele na 46. mestu) med ocenjenimi 178 državami. Slovenija je tokrat za las prehitela Češko ter postala prvakinja med državami v prehodu.

Protitobačni zakon

Poslanci državnega zbora so v enem svojih zadnjih zasiedanj, pred novembrskimi parlamentarnimi volitvami, sprejeli strog protitobačni zakon. Za kadilca zna biti kosilo dražje za pet tisoč tolarjev, če si bo v delu gostinskega lokala, namenjenega nekadilcem, prižgal cigareto, ali pa če ga inšpektor zaloti s prižgano cigareto na delovnem mestu. Sprejeti zakon bo, poleg zdravja, po vsej državi povzročil veliko stroškov (kadilnice v podjetjih, ločeni gostinski prostori za kadilce in nekadilce, prizadeti bodo športniki in kulturniki, saj bo odslej tobačni industriji prepovedano sponzoriranje športa, kulture in javnih prireditelj). Strokovnjaki opozarjajo, da bi Slovenijo zaradi protitobačnega zakona lahko doletele sankcije Svetovne trgovinske organizacije zaradi kršitve poslovnih pravic.

SLOVENSKI POSLANSKI V BUDIMPEŠTI

Komisija za človekove pravice in manjšine madžarskega parlamenta je že spomladi vabila slovenske poslance v Budimpešto. Zaradi zasedenosti poslancev se je obisk realiziral šele pred kratkim. Obiska se je udeležilo šest članov Manjšinske komisije Državnega zbora Slovenije. Delegacijo je vodila poslanka Marija Pozsonec.

Prvi dan obiska, 30. septembra, smo delegacijo sprejeli predstavniki Državne slovenske samouprave: Irena Pavlič, Marija Bajzek-Lukač, Feri Kranjec. Predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš je bil zaradi drugih obveznosti odsoten.

Gostom smo najprej predstavili strukturo državne samouprave in delo te nove organizacije. Povedali smo, da so manjšine po manjšinskem zakonu udeležene v oblasti in so državotvorni dejavniki. Nov element v zakonu so samouprave, ki so nastale po zadnjih volitvah. Zdaj je državna samouprava politični zastopnik manjšine, kar je do sedaj bila Zveza Slovencev na Madžarskem. Delo državnih in lokalnih samouprav se je začelo težko, saj ni bilo nikakršnih tradicij pa tudi materialni pogoji niso bili zagotovljeni. Velike naloge so pred samoupravo, tako na šolskem kot na kulturnem in gospodarskem področju. Našteli smo skromne uspehe tega kratkega časa in vse pereče probleme v Porabju. Omenili smo visoko stopnjo asimilacije, nezadostno gospodarsko stanje. Brezposelnost je precejšnja, v porabskih vaseh ni možnosti za zaposlitev, ni manjših obratov, bivša monostrska industrija je

razpadla. Dobro bi bilo ustanoviti mešane obrate s Slovenijo. Pomagalo bi tudi to, če bi naši delavci hodili v službo v Slovenijo, ne pa v Avstrijo. Potrebujemo nov mejni prehod, slovenskega duhovnika. Izrazili smo pa tudi to, da Slovenija veliko pomaga Porabcem. Pred kratkim je v sodelovanju z Zvezo Slovencev bila kupljena stavba za slovenski kulturni center in radijski studio, ki ga namerava ustanoviti Zveza. Časopis Porabje, knjige se večinoma tiskajo v Sloveniji, kulturne skupine letno večkrat gostujejo v matični domovini na različnih prireditvah.

Predstavili smo še druge slovenske organizacije. Marija Bajzek-Lukač je predstavila delo Košičevega sklada, Irena Pavlič pa delo Slovenskega društva v Budimpešti.

Izrazili smo tudi zaskrbljenost zaradi načina financiranja. Iz državnega proračuna so financirane samo državne samouprave, vse druge organizacije pridejo do denarja samo na natečajih pri različnih skladih. Gostom smo povedali, da ima Državna slovenska samouprava sedež na Gornjem Seniku, dobila pa je prostore tudi v Budimpešti, saj je potrebno imeti tudi tukaj sodelavca, ker so vse pomembne prireditve, sestanki, konference v Budimpešti.

Poslanci slovenskega Državnega zbora so bili zelo zainteresirani za naše težave. Slovenske poslance je sprejela tudi komisija za človekove pravice in manjšinska vprašanja madžarskega parlamenta. Udeležili so se tudi plenarne seje parlamenta in obiskali veleposlaništvo Republike Slovenije.

Irena Pavlič

Podatki tudi o Slovencih

LJUDSKA UMETNOST V ŽELEZNI ŽUPANIJ

Pred kratkim je v Szombathelyu izšla monografija o ljudski umetnosti madžarskega slovenskega, hrvaškega in nemškega prebivalstva v Železni županiji. Prispevki več avtorjev so nas-

na naslednja tematska poglavja: Železna županija - zgodovina, pokrajina in človek; Zgradbe v okolju; Naselje, ljudsko stavbarstvo - okrašeni predmeti v domačiji; Stanovanjska kultura, pohištvo - Med predmeti; Orodja v gospodarstvu - Ljudski tekstil; Tkanine in veznine - Ljudska noša; Kakor se je oblačilo preprosto ljudstvo v Železni županiji - Obrtniki, cehi, domača delavnost - Ljudske šege, ljudsko verovanje - Rezbarji, umetnost pastirjev - Dedščina ljudske umetnosti v Železni županiji - Literatura.

Takoj v prvem poglavju lahko beremo o kratki zgodovini nemške, hrvaške in slovenske narodnostne skupnosti v Železni županiji. Narodnostna sestava prebivalstva je ponazorjena tudi

na dveh zemljevidih (iz l. 1898 in 1990). Med prvimi barvnimi slikami je ponatis slovenske ženske in moške noše iz okolice Murske Sobote. V vsakem nadaljnjem poglavju najdemo podatke, slike ali risbe o predmetih iz Prekmurja ali Porabja.

Tako naprimer tloris in risbo obokanega hodnika hiše v Andovcih (str. 61); žličnik in nečko

z Gornjega Senika (str. 108-109); kozarce za žganje in vino z Dolnjega Senika (str. 256, 258); železni nagrobnik iz Slovenske vasi (str. 277); lonce iz zbirke monostrskega muzeja (str. 230), 231, 235, 238, 239) in še mnogo podatkov, fotografij in risb. Knjiga se lahko kupi tudi v Muzeju Avgusta Pavla v Monostru.

Marija Kozar

"Pár" za pranje oblek, Andovci

tali v glavnem na podlagi zbirke predmetov Muzeja Savaria, z upoštevanjem gradiva v drugih muzejih v Železni županiji ter ostalih zbirkah na Madžarskem. Knjiga je ilustrirana z blizu 500 fotografijami in številnimi risbami. Razdeljena je

Spremljajte televizijsko oddajo SLOVENSKI UTRINKI vsako drugo sredo ob 14.10 na 1. programu madžarske televizije.
Ponovitev oddaje bo v soboto 19. oktobra 1996 ob 8.45 na 2. programu.

ZA LEPŠO DJESEN ŽITKA

Na Slovenskoj zvezi smo si zmišlivali o tejm, ka bi leko včiniili za tisto lüstvo, steri so že v penziji. Prišli smo do toga, ka vküpspravimo slovenski klub za nji. Gora smo ziskali nistrne župane ali drugo lüstvo, steri so nam dali tanače, na koga se leko obrnemo. Prvi djilejš smo meli 2. oktobra. Pozvali smo 50 lidi iz Porabja. Prišlo ji je 35; iz Varaša 5, iz Slovenske vesi 9, iz Števanovec 5, iz Verice 1, z Dolenjoga Senika 6, Gorenjoga Senika 9. Bili smo fejs zadovolni, ka so tak lopau vküperprišli. Škoda, ka je te den nej bijo dober Sakalauvčarom pa Veričanom. Lopau je pa od niji, ka so nam valas dali, ka oni tü notastaujpo v klub. Tak vidimo, ka so penzionisti radi toma.

Na djilejš smo pozvali gospauda Jožeta Vilda, steri vodi prekmurski klub penzionistov. On nam je notapokazo nijivo delo, tatica Aranka Schwarcz pa varaški klub.

Na kratko smo taprajli naš cilj s klubom. Radi bi bili, če bi se porabski penzionisti večkrat leko srečali, pogučavali o svoiji brigaj, vküper veselili. Z izleti bola spoznali Slovenijo, najbola Prekmurje, gde vsakšoga Slovence leko razmejo. Vleta bi se leko pelali kaupat v zdravilišče (gyógyfürdő). Meli bi svoje kulturne svetke. Na te programe de išo tisti, steri de emo čas pa volo. Trucani nikdar niške nede.

Klub vküper sprajti nej veliko delo, voditi že vekšo. Za vodstvo svoje lidi morajo meti. Zatok smo dali voliti predsednika pa predsedstvo (elnökség). Penzionisti so za predsednico izvolili Ireno Barberjevo, stero vsakši dobro pozna, delala je dolgo lejt z lidami. Radi go majo, zavüpjajo ji. Vejmo, ka dostafale drugo delo tü ma, radi smo pa ji za(h)valimo, ka je tau brigo nasé vzela. Za pomauč de iz vsakše vesi mejla enoga človeka, steri de v svojoj vesi vküprdržo

člane kluba. Na tau delo so izvolili: na Gorenjom Seniki Vero Gašpar, na Dolenjom Seniki Gaborja Lazarja, v Slovenskoj vesi Majči Antal, v Varaša Aranko Schwarcz, v Števanovcaj Mariš Merkli. Če

bi stoj želo notastaniti v klub, pri tej lidaj se leko zglesi ali na Zvezi. Sakalauvčarge se pa leko gla-

sijo na Slovenskoj zvezi, ka se brezi nji nej dalo voliti človeka za tau. Radi bi bili, če bi iz Andovec tü volo dobili penzionisti, ka bi prišli v naš klub. Klub de delo sam, takšne programe de emo, kak-

šne vküpostavi. Račun do meli svojoga. Iz koj? Zveza de je pomagala s pejnazi tü. Vsakši, steri de

član, na leto plača 600 forintov, tau je 50 forintov na mejsac. Če do vonapisani kakšni na-tečaji (pályázat), do tü leko probali sprajti pejnaze. Račune de vodila Štotjina lluš iz Števanovec.

Istina, ka do posaba od Zveze, dapa gdakoli do nücali pomauč, njim pomoramo iz srca, aj se njim vse najbaukše posreči, aj nikoma ne bau žau, ka je med porabskimi penzionisti. Tau lüstvo, ka je oprvin bilau vküper, je bilau dobro poslúšati, kak lopau se je pogučavalo v porabskoj slovenskoj rejči. Na konci se jim je nej vnauzalo, so popejali tü. Že je samo zatau vrejdo bilau pripravlati tau srečanje.

K.F.

DRAGI PORABSKI PENZIONISTI!

2. oktobra 1996 smo v Monoštri na Slovenskoj zvezi ustanovili Klub porabski penzionistov. 35 porabski penzionistov je bilau tam, steri so si med seboj vöodabrali tiste, steri do vodili klub. Namé je na djilejši velko poštenjé zaojldo, izvolili so me za predsednico kluba. Tau poštanjé lepau zavalim vsem tistim, steri so me volili, depa morem povedati, ka sam nej na leki vzela tau funkcijo. Dobro sam znala, zdaj pa eške bole čütim, da sam se podala za odgovorno nalogo (felelösségteljes feladat). Računam pa na pomoč vsakšoga. Sam eden človek nika ne more naprajti, kak pregovor pravi: "Edna lastvica ne napravi leto".

V svojoj življenji sam skauz takši slüž mejla, takšo delo, gde sam se navčila, ka se človek od vsakšoga človeka

nika leko navči. Tau eške gnes držim pa škem držati v našom klubu tü. Tau pa znamenije tau tü, ka se človek te leko vse več navči od drugi, če je vse več geste. Gda smo ustanovili naš slovenski klub - kak sam pisala - nas je bilau 35. Ge bi pa rada bila, če bi ta lumara dosta vekša bila. Zatok pa, dragi naši porabski penzionisti: če ste se nej kama v kakši drugi klub zadužili, stanite not k nam. Gvüšna sam, da mo dosta vse leko vküper napravili kak stardajši lüdjje, steri smo v svojoj žitki dosta lej-poga, depa dosta britkoga že tü doživeli. Od nas odvisi, da si naše "stare dneve" polepšamo pa bogatejšje napravimo. Tak mislim, tau smo si zatok zaslužili.

Tau tü moremo povedati, ka so nas že na začetki nistarni za tau delo spodbüjali pa po-

magali. Samo leko lepau zavalimo Slovenskoj zvezi, ki je tau začinjala, pa nej samo z rečami, liki včasim so nam obečali 100 gevero forintov. Lepo zavalimo eške strokovno pomauč iz Prekmurja, od društva penzionistov. Jože Vild, predsednik društva, nam je že na začetki sploj dosta pomogo s svojimi rečami. Gvüšna sam, ka mo mi plaudno vküper delali.

Eške gnauk vas lepau prosim, staupite not v naš klub. Če smo že prišli do toga, ka si leko malo počinem, te tau vöponücajmo. Vidli te, vrejdo de! Vsakšomi starejšomi človeki odi nika lej-poga pa dobroga tü. Lepau zavalim, ka ste prsteli moje misli. Kak najbolje brž, glasite se! Meli mo se fajn.

Irena Barber
predsednica Kluba
porabski penzionistov

... DO MADŽARSKE

Likovna kolonija

V organizaciji Občine Monošter in Zveze Slovencev na Madžarskem je potekala od 7. do 11. oktobra v Porabju likovna kolonija, ki so se je udeležili Štefan Galič in Zdenko Huzjan iz Slovenije ter János Kondor iz Sárvára. Umetniki so na terenu ustvarjene slike razstavili v avli osnovne šole István Széchenyi v Monoštru. Vsak umetnik je eno svojo sliko podaril organizatorjem.

Srečanje malih pevskih skupin v Sloveniji

Slovenska pevska zveza pri ZKOS in ZKO Litija organizirata 19. oktobra srečanje malih pevskih skupin. Zaradi velikega števila prijavljenih bodo imeli nastope v treh krajih in sicer v Vačah, v Šmartnem pri Litiji ter v Jevnici. Iz Porabja se bosta srečanja udeležili dve skupini, pevke iz Števanovec ter ženski zbor Društva upokoencev iz Monoštra. Obe skupini vodi Marija Rituper, glasbena pedagoginja iz Murske Sobote

Predali prostore

Po zakonu o pravicah narodnih in etničnih manjšin mora država zagotoviti pogoje delovanja državnim manjšinskim samoupravam. Med te pogoje spadajo tudi ustrezni prostori za sedeže organizacij. Državna slovenska samouprava si je za sedež izbrala Gornji Senik. Agencija za državno imetje je kupila stavbo na Seniku ter del le-te preuredila. Dokončna obnovitvena dela bodo opravili v prihodnje. Po zakonu stavba ostane last agencije, Državna slovenska samouprava jo dobi le v brezplačno uporabo. Pogodbo o tem so podpisali 10. oktobra na Gornjem Seniku. Svečana predaja sedeža bo po končani adaptaciji stavbe.

Madžarska je svetovna rekorderka v samomarih

Kljub temu da se je v zadnjih letih zmanjšalo število samomorov, je Madžarska še zmeraj na vrhu lestvice. Če pogledamo obdobje od l. 1920 do l. 1995, najbolj kritična leta so bila 1994, 1980, 1985. Največ samomorov je bilo l. 1985 in sicer 4.725. Med županijami je na prvem mestu Bács-Kiskun. Najmanj samomorov je prav v naši, Železni županiji.

S SPOMINI CURIK V ZÜRICH

V leti smo bili pri naši Slovencej v Vorarlbergu v Avstriji. Tau je sploj paulek Švajca. Srečanje s Slovenci smo meli samo večer, zato smo vponočali cajt, ka prej malo taprejk v Švajc skaučimo.

Naši gostitelji (vundég-látók) so nas steli dozgučati, prej naj nedemo, ka se gušno zgibimo v velkom varaši v Zürichu. (Leko so mislili, ka mi smo zvün Porabja eške nin nej ojdli.) Mi, trgé slovenski fantje, pa smo mislili, če se eden ali dva od nas zgibita, eden eške itak domau pride do večera, ka de predstavljjo (képiseli) porabske in prekmurske Slovence.

Predsednik Slovenske zveze Jože Himök - že zavolo svojoga dela tö - dosta vozi z autonom, zato je dober šofer. Piko (Viktor Flisar) iz Murske Sobote je daleč kauliurat znani turistični vodič. Namé djelte je pá dobro bilau s sebov uzeti, ka če bi koga že trbólo zgibiti, ge bi nin nej falüu.

Stefan v Rankweilli nam je posaudu karto za "Autobahn". Švicarski grančari na krajnci so najprva tau prosili, pasóše samo potem. Brž so nas pistili. Po autocesti so kilomejtagi sfaldjavali, kak se šika. Za kakšo dobro vóro smo bili v Zürichu. Po pauti smo nikanej vidli, ka je skor cejla paut bila zagrajena z betonom. Včasik smo si gordjali, ka nazaj mo mogli po "pravi" pauti, prek varašov pa vesnic. V Zürich smo se pripelali, kak če bi usikši keden tam ojdli. (Po pravic povödano, nej je bilau žmetno, ka smo gnauk samo pravili, ka tü zdaj stanemo, pa gotovo. Nej slabaudno naprej povödati, kam ške mo priti, pa te nega bajel!)

Zürich je nej glavno mesto Švice, depa je najvekši švajcarski varaš. Na srejdik mesta teče reka Limmat. V tom varaši je búu center nemške pa švajcarske reformacije (Zwingli, Bullinger). Depa njajmo zdaj zgodovino pa geografijo, pa pogle-

dnimo bole par usakdanešnji del. Kakši je kaj usakdanešnji žitek.

Gda smo šli v Grossmünster, v najvekšo cerkev, gnauk samo pravi Jože: - Poglednite podje, eto mate cejlo zgodovino cerkve v madžarščini tö dojpsisano! Cerkev je

v Zürichu, liki v Szegedi ali Váci!?!...

Na Placi pri méri njam našoga tolmača Pikona ("Entschuldigen Sie bitte... Ich habe eine frage...") pa engliški prosim njkše pečene klobase. Zenska ranč ne migne z očami pa engliški odgo-

trik dojpsisti na dvorišče nad kuoko pa piščence.) V Švajci zato more biti pobožno lüstuo, ka je na prometni (közlekedési) tabljau tau vó vödjano, kelkšoj vóri se v tistom kraji meše začnejo.

V takši kulturnaj rosa-gaj, kak Švica (Avstrija), tau tö šegau majo, ka če ceste zidajo, pa v petek gorenjajo z delom, te vse table, za štere volo autonge trnok pomalek morejo pelati, dojpkrijejo. Takšoga ipa na delauce, štéri so nej tam konec kedna, nej trbejskrb meti. Pri nas pa policajitakšoga ipa najbolje štrafajo.

Policajov smo cejli cajt nej vidli. Na eni policijski postaji smo pa napa-met uzeli velke graffittine, štéri so sive pojbe šinfali. No, prauti konci smo te srečali dvej policijski, trno leppe pa gizdave so bile. (V policajskom guanti so mele vekše prsi, kak v civilskom.) O ižaj, okinčanimi z lejpimi raužami, mi vendar ranč nej trbejgučati. Tau šego je, vala baugi, že pri nas tö vsigder bole nagausti videti.

Nazaj domau prauti Avstriji se pelamo prej leppe-leppe pokrajine, vesnice, varaše. Veni takši vesi se v eni restauraciji malo stavimo. Vse se léšni, kak pénske... Velki leseni sto je zlakirani. Gda s stola bötiuamo kakšo mügo, si ta skor use štiri noje stere, ka se ji škali. Spodik v toaleti je telefon, v sronjeki pa, gda se obérjam, mi na steni začnejo igrati Beethoven. Eške dobro, ka mi televizijo ne kažejo, kak na Japanskom, ka takšoga ipa, če človek inak gleda, nej tak naleki čilati!

V Sankt Galleni en tak-sist, gda vidi, ka mamomadžarsko registracijo (rendszám), za nami kaže, pa kriči: Budapest! Budapest! Jože pravi, ka so inda svejta v tom kraji Vaugri tö njkšo delo meli. Že pa Švica pa Madžari?!

Po pauti se čüdivamo kravam, ka se pasejo po viski brgaj, terasaj. Meni se tak vidi, kak če bi "terrasaste" krave bile. Piko vóžaspakolejra, ka so te-

rasede zato gratale, ka se krave poprejk pasejo, nej tavó ali tanutri po brgej. Racionalnost se vidi v tom tö, ka se krave useposedik same pasejo (električni pastér). Racionalnost sé ali tá, meni se je don bole vidlo, kak so pri nas v Porabji gnauk svejta pastérge lepau füčkali, spejvali, na igrce igrali.

Tau nam je tö malo špajnsno bilau, ka smo takše sive krave, kak so na Milka čokoladi, nin nej vildi?!

Gda smo "domau" v Avstriji, v Rankweill prišli, sva z Jožinom pitala našoga turističnoga vodiča Pikona, gda pa kelkokrat je že búu v Švajci, ka nas je tak dobro vodo? Prej: nigidarnej!

Müva sva skor v caglo spadnuvala. Ka nigdarnej?!

S tem našim čüdivanjem sva Pikona tak uküper

Vandroša (Jože, Francek) počivata v Zürichu.

trnok prausna. Tau pa zato, ka je Zwingli eške bole oster búu, kak Luther. Iz cerkve so mogli völičiti orgole, oltar, kejpe, sobre (kipe), pa spejavati tö nej slobaudno bilau. Te zvünejše dele prej človeka pamet samo ukraj od Boga vlečejo. (Zdaj že pá majo orgole.) V Zürichu protestanti duakrat na mejsec - usakšo drugo pa štrto nedelo - vogrski tö majo meše.

Kak se šetamo doj po malom brgej od cerkve, gnauk samo čüjemo pa vidimo, ka na enom mestu nikši bole črnkasti goslarje (nej Madžari) vogrskie pesmi igrajo z goslinami (Akácós út, Szomorú vasámap).

V okni ene knjigarne štém na eni knjigaj, ka "Könnyűszerrel németül", na drugi nikši roman od Imrena Kertésza v nemškoj rejči... Ka ti, leko smo ranč nej

vardja. Tisti plac (bolhapiac) je tak vögledo, kak gda pri našaj varaškaj blokaj use pred iže skladémo, ka do tisti drek pa šmek s smetarge (kukások) tápelali. Odavali so vogrske karte tö! Istina, ka v ednoj bauti pa je bautoša z lilastim metuljčkom (csokornyakendő) mirelit kokauš odavo. Mislim, ka tau mi ranč nej trbej povödati, ka use stogi v takšom lejpom redi, kak spice v škatüli. (Po vesnicajeske razkalane druva so tak lepau uküper sklajane, kak če bi zlate palce ali rudi bili v bankaj.) Cuj k enomi velkomi mostej je priviclo en rešilni auto (mentő). Tau bi se mogli vogrski autoške učiti! Na mostej je use puno autonov. Za par sekund med autonami grata ena "dolina", ena paut, pa rešilec tak tadala dě, kak fligar. (Pri nas takšoga ipa tak vögleda, kak gda se djas-

Velki vodič (ftič) pred Grossmünsterom.

zmejšala, ka smo eno vóro nej najšli Štefanovo ižo v malom-malom varaši. Ka bi pa eške te bilau, če bi ma müva nej pomagala (zablauditi)?! Bi tadale bili v Švici? Ali pa bi šli curik v Zürich? Pa če bi se Piko nej zmejšo, gda je gučo svoje "Ich habe eine frage...". Gda smo že vendar ukšio ulico v Rankweilli najmenje trikrat dojzopjdlj, je ene "Avstrije" pá pito, pa nevedoč cudjau eno slovensko rejč, so ma ovi srbski pravili: "Ste vi nej Slovenci?" Velki podje so se zgibili v malom varaši?!

Besedilo in sliki: Francek Mukič

Ljudska s Tolminskega

PRAVLJICA O POVODNEM MOŽU

Živel je deček, ki se je rad kopal. Tudi ko je nekega dne zaradi naliva in povodnji voda močno narasla, ni strpel doma. Šel je k vodi, čeprav sta mu oče in mati branila.

Ko je prišel do vode, se je slekel in skočil vanjo. Toda voda je bila prevelika. Odnese ga je. Deček je grabil z rokami, mahal in krilil na vse strani. Kričal je in jokal na ves glas, da ga je zaslišal sam povodni mož na dnu vode. In dobro, da ga je slišal, saj

razveselil tega lepega dečka, ki bi mu delal družino.

Odnese ga je v naročju v svoj prekrasni grad na dnu vode. Živ človek še ni prestopil praga tega gradu. Sedaj se je to zgodilo privrkat. Položil je dečka v stekleno posteljo, ki je stala sredi steklene sobe. Nato je tiho odšel in skrit čakal, da se deček zbudi.

Deček se je prebudil. Pogledal je okrog sebe in spoznal, da leži v stekleni postelji sredi steklene sobe. Ob po-

je deček izjokal, je zaspal. Tedaj je prišel povodni mož po prstih in ga odnesel v drugo sobo.

Ko se je deček prebudil, je pogledal okrog sebe in spoznal, da leži v srebrni postelji, ki stoji sredi sobe s srebrnimi stenami, stropom in podom. Ob postelji je stala mizica, na njej igrače - vse iz svetlega srebra. Zavzet je gledal deček to bogastvo, nato je segel z roko po igračah in se igral. Že tisti hip pa mu je po-

je dečku silila voda že v nos in usta.

Ko je prihitel povodni mož, ga je našel nezavestnega in valovi so ga nosili dalje. Povodni mož sicer ni trpel, da bi prišel kdo živ v njegovo vodno kraljestvo, zato je vsakogar, ki je padel v vodo, utopil. Ta drobn deček pa mu je bil neznansko všeč. Žal bi mu bilo zanj, če bi utonil, zato je sklenil, da ga reši. Saj se je tudi počutil osamljenega v svojem prostranem kraljestvu, zato se je

stelji je stala mizica, na mizici igračka - vse iz kristalnega stekla. Dečka sta prevzela lepota in blesk, segel je po steklenih igračkah in se igral. Tisti hip se je domislil doma in zajokal. Prihitel je povodni mož in ga vprašal: "Ali je dom lepši od tega bogastva, ki je pred teboj?"

"Lepši," je rekel deček in jokal še huje.

Povodni mož je videl, da je vsaka beseda odveč, zato je odšel. Ko se

stala igra dolgočasna. Spomnil se je brata in sestrice, s katerima se je igral doma, in je hudo zajokal.

Prihitel je povodni mož in ga vprašal: "Po kom jočeš, drobni moj deček?"

"Po bratcu in sestrici," je odgovoril deček in jokal še huje. Ker se ni dal utolažiti, je povodni mož odšel. Deček je nato zaspal. Takrat je prišel zopet povodni mož po prstih in ga odnesel v tretjo sobo.

(se nadaljuje)

Županijska knjižnica Dániel Berzsényi
razpisuje natečaj z naslovom

ISKALCI ZAKLADA.

Cilj natečaja je ohranitev kulturne dediščine Slovencev, Hrvatov in Nemcev v Železni županiji. Natečaja se lahko udeležijo učenci od 7. do 14. leta starosti. Zapišite kratko pravljico, pripovedko, šego ali navado, ki ste jo zbrali v ožjem okolju. Naloga mora biti pripravljena v materinščini.

Obseg: najmanj dve, največ štiri strani. Posebej bomo nagradili oblikovanje oz. urejenost naloge.

Rok: 15. november 1996

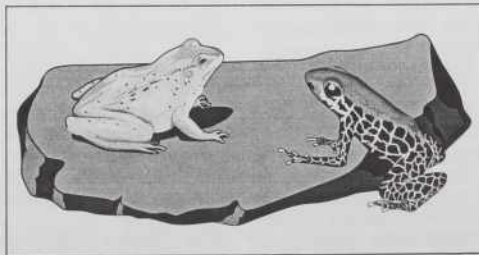
Naslov: Županijska knjižnica Dániel Berzsényi
9700 Szombathely Petőfi S. u. 43. Pf. 113.

Na nalogi navedite:

1. Ime in priimek ter razred udeleženca
2. Naziv in naslov vaše šole ter ime in priimek mentorja

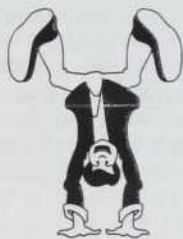
ZAKAJ SO ŽABE ZELENE

Radovednost je lepa čednost. Kdor ne vpraša, kruha strada, pravi star pregovor. Prav je, da ste radovedni, pa čeprav to odraslim ni vedno všeč in na vaše večne zakaj odgovorjajo včasih tudi: Mačka ima rep nazaj. Zakaj so žabe zelene? No, lahko so tudi rjave, sive in marogaste, celo rumene, modre in rdeče. Ker žabe nimajo orožja, da bi se ubranile sovražnika, se pred njim rajši skrijejo. Kaj jim pri tem bolj pomaga kakor njihova telesna barva! Prilagojena je barvi okolja, v katerem žive. Takim barvam pravimo varovalne barve. Zeleno žabo le težko opazimo med zelenjem na bregu ali na lokvanjevem listu sredi mlake. Tudi zelene rege, ki glasno reglja iz grma, zlepa ne odkrijemo med listjem. Tudi rjave barve so varovalne. Taka je krastača, dobro skrita na goli zemlji ali med odpadlim listjem, pa urh v blatni luži in sivka ali rosniča, ki jo srečamo v gozdu. Poznamo pa tudi plavčke. Že ime pove, da niso zeleni, ampak plavi, ali lepše, modri. To so samčki barske žabe. Ti si spomladi nadenejo modro svatovsko oblačilo. Barvilo imajo v posebnih celicah v koži. Temno barvilo se skozi plast kristalčkov sveti modro (pri plavčku), nad tem pa je še posebna plast rumene tekočine, kar daje zeleno barvo. Če žaba nima temnega barvila, je beličnik. To se zgodi včasih. Toda taka žaba ni bela, ampak rumenkasta. Nekatere vrste žab pa imajo še drugačne barve; z njimi se ne skrivajo, ampak izzivajo. To so svarične barve. A to je že drugo vprašanje.

Jajjaa?!?

Vej pa don nej?!?

PES DAUBO PEČATLI NA PRSI

forintov). Pa gda se človek znauva narodi, samo more skočiti v banko, pokazati papére, ka je un gé tisti, šteri je etognauk mrau, pa ma v banki vöplačajo njegove penaze pa cuj žau. Če tisti, šteri je teštamentom spiso 23 lejt ne pride po svoje penaze, te banka gorponüca za tisto, ka je erbaš v teštamentomi privolo. - *Dobro, ka nemamo 20 milijonov forintov, nej?* *Ovak bi eške tau tö z nas skaklivali, pa bi je te ranč tak nej meli, kak zdaj.*

Lagvi cajti za kadilce. 100 dolarov (15 gezaro forintov) štrafa more plačati tisti, šteri si na cesti gor nadažgë cigrejkli. V okraj Friendship Heights (sploj pauleg Washingtona) so tak sigurni že te tö, če stoj samö cigrejkli mä v lampaj. Če pa čik tälíči, gezaro dolarov (150 gezaro forintov) kazni plača. V svojom autoni pa tö samo te leko smradite, če vse aukna v autoni mate zaprejte. - *O, njegvoga ácara! Polonje te sigurnosti bi pri nas tö dojšlo.*

Pes daubo odlikovnje (kitüntetés). Pes Fizo v Sydneji je daubo en velki pečatli zato, ka je

rejšo življenje trem malim mlajšam, štere je stejla vgesti ena velka čemera-sta kača. Kačo je zgrabo za šinjek, pa go razstrü-sno. Prva, kak se me je tau posrečilo, ga je kača vgejla. Padarge so se 12 vör trücali, pa so pisovi koma rejšili življenje. - *Prav so delali, ka so se icali.*

Nej mauž büu krivi. Enoga Amerikanca so po 17 lejtag vöpisili iz vauze. Zato so ga zaprli, ka je žena tak pravila, ka go je mauž prisilo k seksual-nomi deli, gda je una v devetom mejseci kusta bila, pa je njino dejte zotogavolo mrlau. Zdjaj pa so te zgrabili nin nikšoga ganara, šteri je s 13 lejt staro deklíčno praznúvo. Pri toma so naredili DNS - analizo (DNS-vizsgálat) iz njegvoga semena, pa so iz toga gorprišli, ka je ranč takšo, kak pri ovoj ženski. Tista ženska je té dobila šok pa je en mejsec v kómi ležala. Tak vögleda, ka se ji je te spomin v mozgaj pobantivo. - *Na tau bi čedni Amerikanci nej leko tö pomislili pred 17 lejtagi? Ali pa so uni 17 lejt amnezijo (emlékezetkiesés) meli?*

Fr.M.

NIKA ZA SMEJ

Čüdno

Dve sosedici si pripovedjete od svoji možauv: "Vejš, Ana, moj Pišteek je včera pá pijan bio kak čep. Zna, ka je njemi na drugi den lagvo, cejlak pobiti je."

Trejza pa pravi: "Tou nika nej. Tou je tebi nikša nevola nej. Gda se moj Sejpek dragi napije, te sam pa ges na drugi den cejlak črna."

Mali sinek

Mali sinek pita očo: "Kama dé sunce večer?" Oča njemi odgovori: "Spat dé, kak ti." Nej dugo se pa z bližnje mlake oglasijo žabe. Sinek nato pravi oči: "Oča, čüjete, sunce že frče."

Kelko ostane?

Učiteljica pita maloga Karčija: "Če od 10 vkraj vzemeš 10, kelko ti ostane?" Karči je v nevoli pa nika ne pravi. Učiteljica zdaj etak pravi: "Če ti mama da 10 forintov pa je ti zgübiš, ka maš potom v žebki?" "Lükjno," odgovori mali Karči.

Dober küpec

Naš Vilmoš je več v krčmej kak doma pa ma delo sploj ne dene. Sreča se z ednim pajdašom, Lujzekom pa njemi pravi: "Ges ti odam kojna. Kelko daš za njega?"

"Velke kaule sená," pravi Lujzek.

Vilmoš ga pa zdaj fejs gleda pa ma pravi: "Ka mo pa s senom če nemo emo kojna?"

"Ges ti ga posaudim za telko cajta, ka senau pogej," pravi njemi Lujzek.

Vera Gašpar

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtak

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deak Ferenc ut 17.,
p. p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:
SOLIDARNOST
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Po mnenju Ministrstva za kulturo
št. 415-715/93 mb z dne
3.11.1993, se časopis
PORABJE uvršča med
proizvode, od katerih se plačuje
davek od prometa proizvodov po
13 točki tarife 3 zakona o
prometnem davku (Ur. list RS,
št. 4/92)
ISSN 12187062.

Časopis izhaja z denarno
pomočjo Javnega sklada za
narodne in etnične manjšine.
e-mail: mukics@ind.eunet.hu